

Nr 85

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 18 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gunnar Hedlund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa lagändringar, som föranledes av det i propositionen nr 84 upptagna förslaget till epileptikervårdens ordnande. Genom lagändringarna införes en legal skyldighet för landstingen och med dem jämställda städer att svara för vården av epileptiker, i den mån annan icke drager försorg om sådan vård, varjämte landstingen berättigas att på samma sätt som nu gäller för kommunerna tillgodogöra sig folkpensioner samt allmänna och särskilda barnbidrag såsom ersättning för vårdkostnader.

1 — Bihang till riksdagens protokoll 1957. 1 saml. Nr 85

1) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 20 december 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

Landsting, så — — — — — vid barnsbörd.

Vård, som — — — — — i landsting.

Denna lag äger icke tillämpning å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet; och skall vad däri finnes stadgat endast i den mån nedan föreskrives gälla anstaltsvård för sinnessjuka, sinnesslöa, *fallandesjuka* eller konvalescenter.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Denna lag äger icke tillämpning å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet; och skall vad däri finnes stadgat endast i den mån nedan föreskrives gälla anstaltsvård för sinnessjuka, sinnesslöa eller konvalescenter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

¹ Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1951:155.

2) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 18 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946

(nr 431) om folkpensionering

Härigenom förordnas, att 18 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

18 §.

2 mom. För tid — — — — — personliga nytta.

Har pensionsberättigad, som i vederbörlig ordning förklarats berättigad till vård å statlig anstalt för sinnessjuka, psykiskt efterblivna eller *fallandesjuka*, på grund av utrymmesbrist icke kunnat mottagas eller behållas å dylik anstalt, skall vad i första stycket stadgats äga motsvarande tillämpning för tid, under vilken kommun haft kostnader för sådan enskild vård av den pensionsberättigade, som vid prövning i den ordning Konungen bestämt befinnes tillfredsställande.

(Föreslagen lydelse)

18 §.

Har pensionsberättigad, som i vederbörlig ordning förklarats berättigad till vård å statlig anstalt för sinnessjuka *eller* psykiskt efterblivna eller å *anstalt för epileptiker*, på grund av utrymmesbrist icke kunnat mottagas eller behållas å dylik anstalt, skall vad i första stycket stadgats äga motsvarande tillämpning för tid, under vilken kommun haft kostnader för sådan enskild vård av den pensionsberättigade, som vid prövning i den ordning Konungen bestämt befinnes tillfredsställande.

För tid, under vilken pensionsberättigad åtnjuter kostnadsfri vård å anstalt för epileptiker, äger landstingskommun eller, efter Konungens bestämmande, annan som driver sådan anstalt uppbära den pensionsberättigade tillkommande folkpension samt därav tillgodogöra sig kostnaderna för vården, dock med skyldighet att tillhandahålla honom eller till hans nytta använda så stor del av pensionsbeloppet som i första stycket sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

¹ Senaste lydelse av 18 § 2 mom., se SFS 1956:265.

3) **Förslag**

till

Lag

angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529)
om allmänna barnbidrag

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

7 §.

Där vid — — — — — den bidragsberättigade.

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Vad i första stycket sägs om kommunalt organ skall, såvitt avser vård å anstalt för epileptiker, äga motsvarande tillämpning å landstingskommun eller, efter Konungens bestämmande, annan som driver sådan anstalt, oavsett att ersättning för vården ej må uttagas av barnet eller annan enskild person.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

4) **Förslag**

till

Lag

angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn

Härigenom förordnas, att 17 § lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

17 §.

Särskilt barnbidrag — — — — — mest gagnelig.

Under förutsättningar — — — — — av myndigheten.

Särskilt barnbidrag, — — — — — uppbära barnbidrag.

(Föreslagen lydelse)

17 §.

Vad i tredje stycket sägs om kommunalt organ skall, såvitt avser vård å anstalt för epileptiker, äga motsvarande tillämpning å landstingskommun eller, efter Konungens bestämmande, annan som driver sådan anstalt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1957.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga *angående ändring i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, m. m. samt anför.*

Förut denna dag har på min hemställen beslutats proposition till riksdagen (nr 84) med förslag angående epileptikervårdens organisation. Förslaget grundar sig främst på ett av medicinalstyrelsens delegation för epileptikervården avgivet betänkande (SOU 1955: 52). I nämnda proposition har jag huvudsakligen behandlat anslagsfrågor och därmed sammanhängande organisatoriska spörsmål. Härav föranledes vissa lagändringar. Detta gäller i första hand lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. I ett av sjukhuslagstiftningskommittén avlämnat betänkande (SOU 1956: 27) har emellertid bl. a. föreslagits att nämnda lag skall ersättas med en helt ny sjukhuslag, som i nu ifrågavarande delar ansluter sig till vad jag förordat i fråga om epileptikervården. Sjukhuslagstiftningskommitténs betänkande har varit föremål för en omfattande remissbehandling och överväges f. n. inom inrikesdepartementet. Därvid har befunnits att viss omarbetning av förslaget bör göras. Detta arbete torde icke medhinnas i så god tid att förslag till ny sjukhuslag kan föreläggas innevarande års riksdag före propositionstidens utgång. Vid sådant förhållande har jag funnit nödvändigt att nu föreslå sådan ändring i gällande lagstiftning som föranledes av förslaget angående epileptikervårdens organisation. Detta förslag påkallar — förutom ändring i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus — jämväl ändring i lagarna om folkpensionering och barnbidrag samt i lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn. Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga dessa lagstiftningsfrågor.

1. Lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus

Gällande bestämmelser

Enligt 1 § första stycket *lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus* åligger landsting och stad, som

ej deltager i landsting, att för dem, som har sin vistelseort eller hemort inom landstingsområdet eller staden, ombesörja anstaltsvård för sjukdom, skada och kroppsfel, i den mån icke annan drager försorg om sådan vård. I enahanda omfattning bör landsting liksom stad, som nyss nämnts, ombesörja anstaltsvård vid barnsbörd.

Jämlikt 1 § andra stycket må vård som avses i första stycket även ombesörjas av kommun, som deltager i landsting.

I 1 § tredje stycket sägs, att lagen icke äger tillämpning å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Vidare sägs i samma stycke att vad i lagen finnes stadgat skall gälla anstaltsvård för sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller konvalescenter endast i den mån det föreskrives i de följande paragraferna i lagen.

Delegationen för epileptikervården

I sitt betänkande har utredningen — såsom närmare redovisats i den tidigare omnämnda propositionen angående epileptikervården — föreslagit att varje fall av epilepsi eller misstänkt epilepsi skall utredas vid neurologisk specialklinik. Anstaltsorganisationen skall enligt förslaget bestå av fyra epilepsisjukhus, varmed förstås anstalter med en medicinsk utrustning som är jämförlig med kroppssjukhusens, samt i övrigt epileptikerhem, till att börja med sju stycken.

I fråga om huvudmannaskapet föreslår delegationen att detta skall delas mellan landstingen och städer utanför landsting, å ena, samt staten, å andra sidan, på det sätt, att landstingen svarar för den vård, som meddelas inom den allmänna kroppssjukvårdens ram, medan staten svarar för den vård, som kräver en särskilt anordnad anstaltsorganisation.

Sjukhuslagstiftningskommittén

Kommittén behandlar ingående frågan om omfattningen av landstings och därmed likställda städers vårdskyldighet. Kommittén konstaterar därvid att från landstingens och de med dem likställda storstädernas skyldighet att bereda slutna vård f. n. är undantagna sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka och konvalescenter samt att ej heller vid barnsbörd någon skyldighet föreligger att bereda anstaltsvård, även om lagen innehåller en rekommendation att tillhandagå med sådan vård. Kommittén anser att det icke finns anledning att i fortsättningen bibehålla undantagen för fallandesjuka, konvalescenter och barnsbördspatienter. Beträffande psykiskt sjuka bör enligt kommittén i fortsättningen de lättskötta, som lämpligen vårdas på vårdhem, falla under landstingens och storstädernas huvudmannaskap. Kommittén konstaterar vidare, att vården av sinnesslöa — eller, enligt nuvarande terminologi, psykiskt efterblivna — numera regleras i annan lag och därför ej behöver behandlas i sjukhuslagen. Det enda kvarstående undantaget enligt kommitténs förslag kommer följaktligen att avse sådana

psykiskt sjuka, som behöver vård på sinnessjukhus. Uttryckligt undantag härför i lagen synes dock enligt kommittén icke erforderligt, eftersom staten sedan gammalt har att draga försorg om dylika sjuka och dessa sålunda blir automatiskt undantagna genom den begränsning, som ligger i att vårdskyldigheten enligt kommitténs lagförslag skall gälla »endast i den mån icke annan drager försorg om sådan vård».

Departementschefen

Enligt det förslag till ny sjukhuslag som framlagts av sjukhuslagstiftningskommittén skall landstingen och de med dem likställda storstäderna åläggas ombesörja all anstaltsvård för sjukdom, skada, kroppsfel och barnsbörd, i den mån icke annan drager försorg om sådan vård. Beträffande psykiskt efterblivna skall dock enligt förslaget gälla vad som stadgas i den särskilda lagstiftningen därom som tillkom 1954. Förslaget innebär, enligt vad som närmare framgår av kommitténs betänkande, att landstingen och storstäderna i huvudsak kommer att övertaga huvudmannaskapet i fråga om all sjukvård utom beträffande sådana psykiskt sjuka, som behöver vård på sinnessjukhus.

Detta förslag har allmänt godtagits av remissinstanserna. Svenska landstingsförbundets styrelse förklarar t. ex. uttryckligen, att utökningen av landstingens vårdskyldighet till att omfatta även lättskötta sinnessjuka, fallandesjuka och konvalescenter i stort sett endast innebär en anpassning av lagstiftningen efter utvecklingen och styrelsen har ej någon invändning att framföra mot det utvidgade huvudmannaskapet. Ej heller styrelsen för Svenska stadsförbundet har haft något att erinra mot detta.

I propositionen nr 84 har jag — som jag inledningsvis antytt — framlagt förslag rörande epileptikervården. Detta innebär bibehållande av den nuvarande anstaltsorganisationen som omfattar en statlig, en landstingskommunal och tio enskilda anstalter. Vården för epileptiker under 21 år skall vara kostnadsfri. Vidare föreslås beträffande icke statlig anstalt att statsbidrag skall utgå med 2 000 kronor per vårdplats och år och att landstingen skall svara för den del av kostnaderna i övrigt som icke täckes av patientavgifter, dock högst intill en vårdkostnad av 35 kronor per dag. Bortsett från ökningen av statsbidraget innebär detta i huvudsak bibehållande av tidigare gällande ordning även för anstalternas finansiering. Något legalt underlag för detta landstingens ansvar finns dock ej, i viss motsättning till den skyldighet för landstingen att i sista hand svara för vårdkostnaderna som inrymdes i fattigvårdslagen och vissa andra författningar, vilka upphört att gälla eller fått ändrad lydelse i och med socialhjälpslagens ikraftträdande den 1 januari 1957. Däremot ansluter sig den sålunda förordade ordningen till det förslag till sjukhuslag som framlagts av sjukhuslagstiftningskommittén. Därest förslag till ny sjukhuslag hunnit utarbetas, hade således någon lagändring icke erforderats. Emellertid har det icke be-

funnits möjligt att nu framlägga sådant förslag, utan en ändring måste göras i den gällande sjukhuslagen. Det skulle därvid kunna ifrågasättas, att redan nu ändra bestämmelserna angående huvudmannaskapet i fullständig överensstämmelse med sjukhuslagstiftningskommitténs förslag, så att huvudmannaskapet för samtliga nu undantagna kategorier vårdbehövande utom vissa psykiskt efterblivna överföres till landstingen. Men då detta skulle medföra jämväl andra lagändringar och överväganden och då en helt ny sjukhuslag är under utarbetande, har det befunnits lämpligast att i detta sammanhang endast göra den ändring, som betingas av det nu framlagda förslaget i fråga om epileptikervården, nämligen att borttaga det i 1 § lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus stadgade undantaget för fallandesjuka. Härigenom blir landstingen och med dem jämställda städerna således skyldiga att svara för vården av epileptiker, i den mån icke annan drager försorg om sådan vård.

I enlighet med vad jag nu anfört har inom inrikesdepartementet utarbetats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.*

2. Lagen om folkpensionering, m. m.

Gällande bestämmelser

Jämlikt 18 § 2 mom. första stycket lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering äger för tid, under vilken pensionsberättigad är intagen i hem, som avses i 18 § lagen om socialhjälp, eller mot avgift, som av kommun erlägges, åtnjuter vård eller försörjning å annan anstalt, kommunen uppbära honom tillkommande folkpension samt därav tillgodogöra sig i förra fallet kostnaderna för vården eller försörjningen och i senare fallet utgiven dagavgift och annan vårdkostnad; dock skall kommunen vara skyldig att av pensionsbeloppet månatligen tillhandahålla den pensionsberättigade 30 kronor eller, där den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd ej kan begagna sig av kontanta medel, använda motsvarande belopp för ökande av hans trivsel eller eljest till hans personliga nytta.

I andra stycket i samma moment sägs att om pensionsberättigad, som i vederbörlig ordning förklarats berättigad till vård å statlig anstalt för sinnessjuka, psykiskt efterblivna eller fallandesjuka, på grund av utrymmebrist icke kunnat mottagas eller behållas å dylik anstalt, skall vad i första stycket stadgats äga motsvarande tillämpning för tid, under vilken kommun haft kostnader för sådan enskild vård av den pensionsberättigade, som vid prövning i den ordning Konungen bestämt befinner tillfredsställande.

I 6 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag stadgas att för kvartal, vid vars ingång kostnaderna för barns vård å anstalt eller för

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1957. 1 saml. Nr 85

kost och bostad åt barnet helt bestrides av statsmedel, utgår icke allmänt barnbidrag; dock att sådant bidrag utbetalas för tid, då barnet är inackorderat vid nomadskola.

Enligt 7 § äger, där vid ingången av visst kvartal barn, för vilket allmänt barnbidrag utgår, på allmän bekostnad vårdas å anstalt i annat fall än i 6 § avses, det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på kvartalet belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad i den mån ersättning därför må uttagas av barnet eller annan enskild person. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

Lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn stadgar i 14 §, att särskilt barnbidrag icke utgår för tid, under vilken kostnaderna för barnets vård å anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestrides av statsmedel; dock att sådant bidrag utbetalas för tid, då barnet är inackorderat vid nomadskola.

I 17 § tredje stycket stadgas att särskilt barnbidrag, som utgår under tid då barnet är omhändertaget för skyddsuffostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas på anstalt i annat fall än i 14 § sägs, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den som enligt första stycket har att uppbära barnbidrag.

1954 års lag om undervisning och vård av psykiskt efterblivna

I *lagen den 4 juni 1954 (nr 483) om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna* stadgas (22 §), att undervisning och vård av psykiskt efterbliven, som är inskriven eller för observation intagen vid särskola eller som är inskriven vid vårdanstalt och ej fyllt 21 år, skall vara kostnadsfri. Dock äger landstinget eller efter Konungens bestämmande annan som driver särskola eller vårdanstalt att såsom ersättning för kostnaden uppbära den inskrivne tillkommande folkpension eller särskilt barnbidrag så ock allmänt barnbidrag, som enligt 7 § lagen om allmänna barnbidrag må utgå för den efterblivne. Den som uppbär folkpension skall vara skyldig att enligt givna regler tillhandahålla den pensionsberättigade fickpengar eller använda motsvarande belopp för ökande av hans trivsel eller eljest till hans personliga nytta. För vård på vårdanstalt av psykiskt efterbliven, som fyllt 21 år, skall erläggas avgifter, som fastställs av Konungen eller medicinalstyrelsen.

Departementschefen

Såsom framgår av vad jag tidigare anfört föreslås att anstaltsvård av epileptiker under 21 års ålder skall vara kostnadsfri. För dessa vårdkostnader avses landstingens skola svara i den mån de icke bestrides från annat håll. Det synes då riktigt att — i likhet med vad som gäller för de psykiskt

efterblivna — landstingen berättigas att uppbära folkpension och barnbidrag. Bestämmelserna synes böra i sak givas samma innehåll som motsvarande bestämmelser i lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna. Det innebär bl. a., att man i lagstiftningen icke tar slutlig ställning till huruvida landstingen eller anstalterna skall uppbära folkpensionen eller barnbidrag. Bestämmelser härom torde få utfärdas i administrativ ordning. Den i 18 § 2 mom. andra stycket folkpensioneringslagen stadgade rätten för kommun att tillgodogöra sig folkpension såsom ersättning för kostnader för enskild vård bör gälla i alla fall då den pensionsberättigade på grund av utrymmesbrist icke kunnat mottagas på anstalt för epileptiker.

De lagbestämmelser som jag sålunda vill förorda synes lämpligen böra intagas i respektive lagar, d. v. s. i lagen om folkpensionering, lagen om allmänna barnbidrag och lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.

I enlighet med vad jag nu anfört har inom inrikesdepartementet utarbetats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, lag angående ändrad lydelse av 18 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag samt lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.*

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1958.

3. Departementschefens hemställan

Departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga förut omnämnda inom inrikesdepartementet upprättade förslag till

1) *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;*

2) *lag angående ändrad lydelse av 18 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering;*

3) *lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag; samt*

4) *lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ingvar Andersson